

การจำลองภาพอาชญากรรมเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ในแนวทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ Crime Reconstruction in Forensic Science Approach

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ*

บทนำ

บทบาทของนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันได้ถูกนำมาใช้เพื่อคลี่คลายคดี โดยเฉพาะคดีที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เมื่ออาชญากรรมมีความรุนแรงและความซับซ้อนมากขึ้นเพียงใด นิติวิทยาศาสตร์ก็จะต้องถูกนำมาใช้ เพื่อช่วยในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ ในการหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ รวมถึงการช่วยเหลือผู้บริสุทธิ์ไม่ให้อับอายรับโทษ

ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์หรือ Forensic Science นั้น เกิดมาจากคำสองคำมาสนธิกัน ได้แก่ คำว่า Forensic ซึ่งมาจากรากศัพท์ของคำว่า Forum หมายถึง ที่ประชุมสำหรับโต้เถียงกัน หรือในบริบทนี้จะหมายถึง การถูกนำมาใช้ด้านของกฎหมาย (Used in courts of law) หรือในศาลยุติธรรม ส่วนคำว่า Science คือ วิทยาศาสตร์ ดังนั้น คำว่า นิติวิทยาศาสตร์ หรือ Forensic Science จึงหมายความถึง การประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ เข้ามาใช้เพื่อประโยชน์ทางกฎหมาย และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม

ในการสืบสวนสมัยใหม่นั้น จำเป็นต้องใช้การจำลองภาพของอาชญากรรม โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene reconstruction) การพิจารณาลายเซ็นอาชญากรรม (Signature Crime) รวมทั้งวิเคราะห์ว่าคนร้ายคิดอย่างไร อะไรเป็นแรงจูงใจ (Motive) ตลอดจนใช้ตรรกวิทยาแบบนิรนัยเป็นหลัก (Deductive Criminal Profiling) และให้นำหนักกับคำพูดแต่น้อย แต่ให้ใช้การวิเคราะห์พฤติกรรมเป็นหลัก ตลอดจนใช้ภูมิศาสตร์อาชญากรรม (Geographic Crime) เข้ามาใช้ร่วมกันในการสืบสวนสอบสวน ตัวอย่างเช่น ในการสอบสวนของตำรวจทำงานตามนิติวิทยาศาสตร์และข้อเท็จจริง สามารถอธิบายถึงภาพรวมของเหตุการณ์ฆาตกรรมนักท่องเที่ยว และขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากร่องรอยหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุดังกล่าว เชื่อว่า คนร้ายน่าจะมียังน้อยสองคน นั่งกันอยู่ที่ใต้ต้นไม้ ห่างจากจุดที่พบศพ 40 เมตร ขณะที่ น.ส.เอ และนายบี ได้เดินผ่านจุดคนร้ายนั่งอยู่ อาจเป็นไปได้ว่าผู้เสียชีวิตทั้งสองอาจจะพลัดรักกันอยู่ แล้วคนร้ายได้ใช้ไม้ตีเข้าไปที่ศีรษะของนายบี แต่ไม่เสียชีวิตทันที จากนั้นก็เกิดการต่อสู้กัน ส่วนคนร้ายอีกคนเป็นผู้ฆาตกรรม น.ส.เอ ไปยังจุดที่พบศพ ก่อนลงมือข่มขืนจนสำเร็จความใคร่ จากนั้นชายคนที่ทำร้ายนายบี ได้ลงมือข่มขืนต่อ และได้ใช้ไม้หน้าสาม ซึ่งอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุประมาณ 10 เมตร ฟาดกระหน่ำลงบนใบหน้า

สิ่งที่กล่าวมานี้ เป็นภาพตัวอย่างของการสืบสวนสมัยใหม่ ที่ต้องมีการจำลองภาพของอาชญากรรม โดยอ่านจากพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการพิจารณาลายเซ็นอาชญากรรมของตัวอาชญากร ที่มักจะไม่มีเปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย ๆ เหมือนกับแผนประทุษกรรม (Modus Operandi)

*อาจารย์ (สบ3) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อย ๆ ตามความชำนาญหรือประสบการณ์ของคนร้ายที่ได้กระทำผิดบ่อยครั้งแล้วไม่ถูกจับได้ รวมถึงการคิดวิเคราะห์ว่าคนร้ายนั้นคิดอย่างไร อะไรเป็นแรงจูงใจการเน้นการวิเคราะห์พฤติกรรมเป็นหลัก และการใช้ภูมิศาสตร์อาชญากรรม (Geographic profiling) เข้ามาใช้ร่วมกันในการสืบสวนสอบสวน

ดังนั้น จึงทำให้ผู้เขียนต้องการนำเสนอถึง การจำลองภาพอาชญากรรมหรือประมวลเหตุการณ์เพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ในแนวทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ว่าในการจำลองหรือประมวลเหตุการณ์เพื่อเชื่อมโยงอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมาในคดีนั้น มีกระบวนการและขั้นตอนอย่างไร รวมทั้งความเป็นพลวัตหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐาน (Evidence Dynamics) ในแนวทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ที่อาจส่งผลต่อการจำลองภาพอาชญากรรม เพราะการจำลองภาพอาชญากรรมหรือประมวลเหตุการณ์เพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์นั้น เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการอ่านสถานที่เกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว จะมีผลทำให้การติดตามคดีของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น บางครั้งอาจถึงขั้นจับตัวผู้กระทำผิดได้ในทันที

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์พยานวัตถุ

ในการวิเคราะห์พยานหลักฐานนั้นจะเริ่มต้นกันตั้งแต่ในสถานที่เกิดเหตุ จนมาถึงขั้นของการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นตอนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ (Reconstruction) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้ (Lee, 2001 : pp 21-42)

1.1 ขั้นตอนการรับรอง (Recognition) ในเรื่องของรูปแบบ คุณสมบัติภายนอกการทดสอบเบื้องต้นในสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลการวิเคราะห์ เช่น ทดสอบว่าคราบที่พบในที่เกิดเหตุนั้นเป็นคราบโลหิตหรือไม่ เพื่อการรับรองว่าเป็นพยานวัตถุที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

1.2 ขั้นตอนการป้องกันรักษาพยานหลักฐาน (Preservation) เพื่อไม่ให้สูญหายและเสียหายจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น จากสภาพแวดล้อม หรือ จากบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นต้น

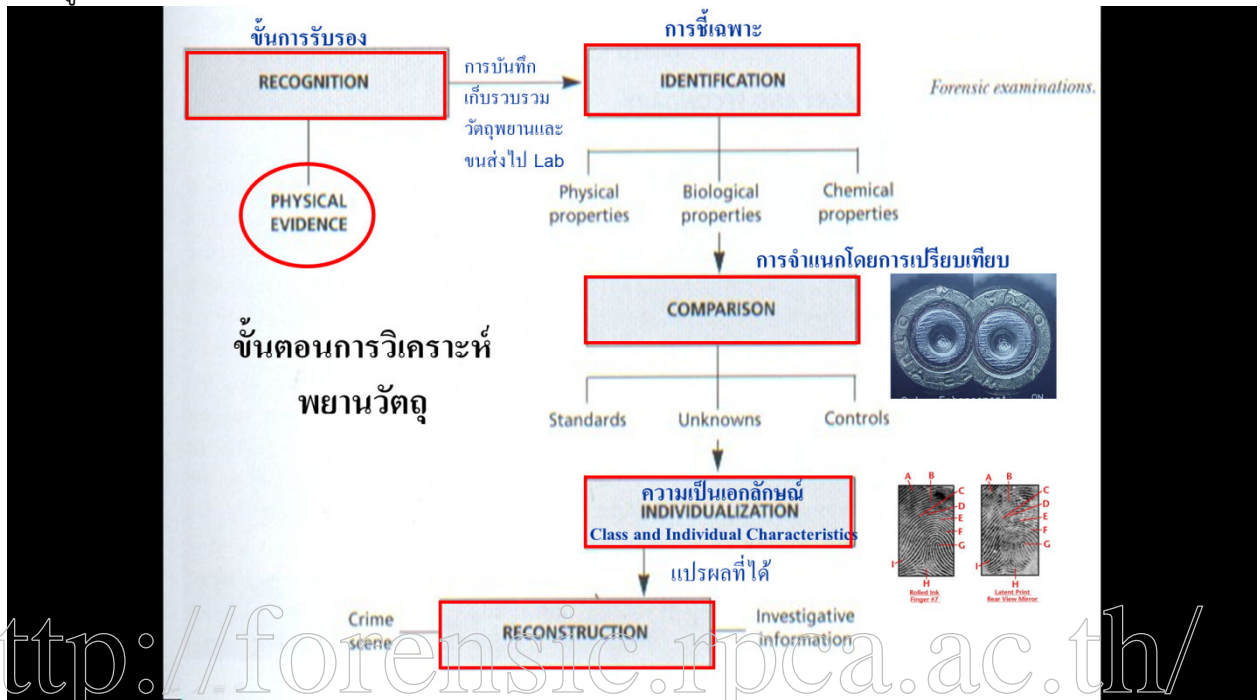
1.3 ขั้นตอนการบันทึก (Documentation) ได้แก่ การจดบันทึก การทำแผนที่ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุและพยานวัตถุต่างๆในสถานที่เกิดเหตุ

1.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมและบรรจุหีบห่อ (Collection) พยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุเพื่อนำส่งไปยังห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ต่อไป

1.5 ขั้นตอนการขนส่ง (Transportation) เป็นการขนส่งพยานวัตถุไปตรวจยังห้องปฏิบัติการเพื่อทำการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อการชี้เฉพาะ (Identification) โดยนำเอาคุณลักษณะกว้าง ๆ มาใช้ในการชี้เฉพาะตัวและเพื่อการจำแนก(Classification) โดยการเปรียบเทียบคุณลักษณะทั่วไปของพยานวัตถุปัญหา กับพยานวัตถุตัวอย่าง แล้วนักพิสูจน์หลักฐาน ก็จะตรวจพิสูจน์โดยเปรียบเทียบหาความเป็นเอกลักษณ์ (Individualization) โดยการเปรียบเทียบจากคุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะเฉพาะ (Class and Individual Characteristics) จนนำไปสู่ ขั้นตอนการแปลผลหรือตีความ (Interpretation) ผลที่ได้นั้น เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้าย คือขั้นตอนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ (Reconstruction) ซึ่งขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยผลจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ผลจากการวิเคราะห์พยานวัตถุในห้องปฏิบัติการ ตรรกวิทยา (Logic) ข้อมูลทางสถิติและข้อมูลชนิดอื่น ๆ ประกอบในการสร้างภาพจำลองขึ้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนของการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์นั้น จะเป็นขั้นตอนท้ายสุด ที่จำเป็นต้องอาศัยขั้นตอนตั้งแต่ในสถานที่เกิดเหตุ จนมาถึงขั้นตอนของการตรวจวิเคราะห์พิสูจน์หลักฐาน (ดูรูปที่ 1 ประกอบ) เพื่อให้การจำลองภาพนั้นมีความสมบูรณ์ถูกต้องครบถ้วน สามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการสืบสวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น รวมทั้งการจำลองภาพในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

รูปที่ 1 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์พยานวัตถุ(ดัดแปลงมาจาก Lee, 2001)

2. การจำลองภาพอาชญากรรมเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ (Crime Reconstruction) จัดเป็นสาขาวิชา Forensic หนึ่งในที่มีการใช้พื้นฐานนิติวิทยาศาสตร์ การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method) การวิเคราะห์โดยใช้ตรรกวิทยา (Analytical Logic) และการคิดเชิงใคร่ครวญ (Critical thinking) ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กระบวนการ (Turvey,2005) ได้แก่

2.1 การจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์อย่างไม่เป็นทางการ (An Informal Reconstruction) เป็นกระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่ปฏิบัติในสถานที่เกิดเหตุซึ่งมักจะทำให้เกิดปัญหาในการสรุปเหตุการณ์ได้ เพราะมันไม่ใช้การจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด และยังไม่ได้รับการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากจะต้องรอคอยผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยผ่านการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการและการวิเคราะห์โดยใช้หลักทางตรรกวิทยา นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่นักสืบสวนสอบสวน จะใช้สัญชาตญาณของตัวเอง ในการสรุปและเลือกกระบวนการในที่เกิดเหตุหรือพยายามมองหาพยานหลักฐานในแนวทางที่จะมาสนับสนุนในสิ่งที่ตนเองนั้นเชื่อมั่นโดยเมื่อเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุก็มักจะมองหาพยานหลักฐาน โดยใช้การสังเกตแล้วเรียกพยานหลักฐานเหล่านั้นว่า มันคือความจริง (Fact) แล้วทำการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ ซึ่งความมั่นใจจะง่ายจนเกินไปรวมถึงมักใช้การสังเกตอย่างไร้จุดมุ่งหมายหรือแค่สังเกตไปอย่างนั้น ๆ ในสถานที่เกิดเหตุของนักสืบสวนสอบสวน ซึ่งก็จะเป็น

การไปแต่งเติมเสริมแต่งความเป็นจริงของเหตุการณ์ และมันก็จะไปสนับสนุนว่า สิ่งที่ปรากฏเห็นในที่เกิดเหตุ นั้นเป็น พยานหลักฐานที่แท้จริง รวมทั้งยังมีส่วนไปสนับสนุนยืนยันถึงกระบวนการทางความคิด (Mind-set) ของตัวเอง และการแสดงถึงการมีเจตนาหรือคิดไปทางอื่นได้ ตัวอย่างเช่น การได้รับแจ้งว่ามีเหตุคนผูกคอตาย ถ้านักสืบสอบสวนสอบสวนนั้นใช้สัญชาตญาณของตัวเอง ในการสรุปหรือตั้งธงไปว่าเป็นการฆ่าตัวตายเสียก่อนที่จะได้รับการทดสอบสมมติฐานที่ตัวเองได้ตั้งไว้ ดังนั้นเมื่อเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุก็มักจะมองหาแต่พยานหลักฐานที่มาสสนับสนุนความเชื่อของตัวเองว่าเป็นการฆ่าตัวตาย ทำให้ไม่พยายามที่จะมองหาพยานหลักฐานที่แท้จริง หรือที่ขัดแย้งกับความเชื่อของตัวเองก่อนหน้านั้น เช่น การฆาตกรรมอำพราง นำศพขึ้นไปแขวนคอ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์อย่างไม่เป็นทางการ ยังจะทำให้ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไม่สามารถที่จะแยกแยะได้ว่า สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงว่าเป็นอย่างไร (How facts) ออกจากสมมติฐานและจะทำให้ไม่มีการพูดคุยปรึกษาว่า จะทำอย่างไรกับพยานหลักฐานที่ได้มา หลังจากการเก็บและส่งตรวจพิสูจน์ หรือจะปรึกษาถึงผลการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่ง ในการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ รวมถึงจะทำให้ไม่มีการคำนึงถึงปัจจัยผลกระทบด้านความไม่หยุดนิ่งของวัตถุพยาน หรือ Evidence Dynamics และจะทำให้ไม่มีการพิจารณาถึงความถูกต้องแม่นยำในการพิสูจน์หาข้อมาพิสูจน์หักล้างกับสิ่งที่ได้มีการตีความไว้ก่อนหน้านั้นแล้วอีกด้วย

2.2 การจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์อย่างเป็นทางการ (A Formal Reconstruction) เป็นกระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่ปฏิบัติ หลังจากที่ได้ข้อเท็จจริง (Fact) ต่าง ๆ และข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์มาทั้งหมดแล้ว เช่น ผลการชันสูตรศพ ผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุ หรือผลการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น ดังนั้น ในการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จึงไม่ใช่การสังเกตสถานที่เกิดเหตุแบบพื้นๆแล้วสรุปบนพื้นฐานของประสบการณ์ส่วนตัว แต่จะต้องมีขั้นตอนที่จะต้องทำตาม เพื่อให้เกิดความแน่ใจได้ว่า สิ่งที่ทำนั้นมีความเชื่อมั่นได้ (Reliability) และมีความเที่ยงตรง (Accuracy) อีกด้วย

3. ขั้นตอนกระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ ซึ่งจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (Chisum and Turvey, 2006: p 130)

3.1 ขั้นการสังเกต(Observe) พยานหลักฐานในเหตุการณ์ และร่องรอยหลักฐานที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน

3.2 ขั้นตัดสินใจเรียนรู้(Determine) จากการสังเกตนั้น อาจจะมีอะไรบางอย่างที่สามารถเรียนรู้ได้ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดี

3.3 ขั้นการถือเป็นหลักฐาน (Postulate) เพื่อดูว่า มันมีความหมายอย่างไรในร่องรอยของสิ่งที่ถือเป็นหลักฐานหรือจากการสังเกตในคดีนั้น

3.4 ขั้นเสนอตัวเลือก(Propose alternative) ในการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

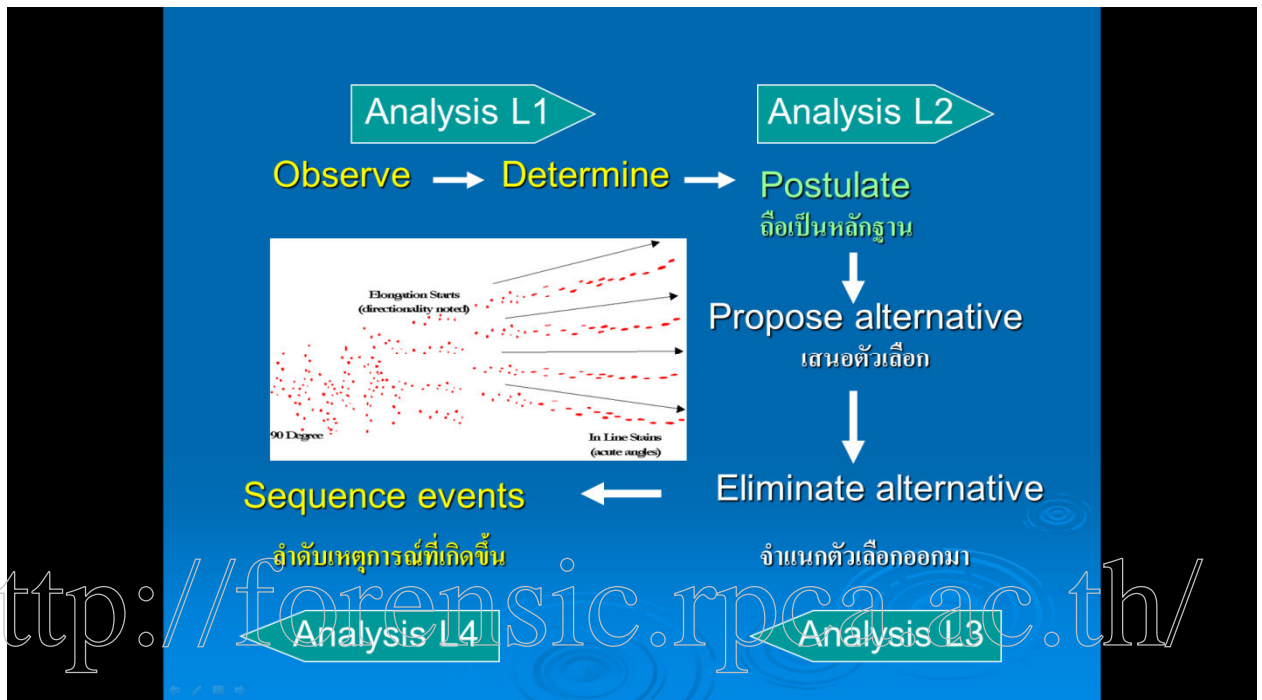
3.5 ขั้นคัดแยกตัวเลือกออกมา (Eliminate alternative) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงตรรกศาสตร์ การคิดแบบเชิงใคร่ครวญ (Critical thinking) และการทดลอง

3.6 ขั้นลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Sequence events) จนกระทั่งว่าภาพนั้นสมบูรณ์

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าขั้นตอนกระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์จะประกอบด้วยขั้นตอนทั้งสิ้น 6 ขั้นตอน และระดับของการวิเคราะห์ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ประกอบด้วยขั้นของการสังเกตพยานหลักฐานในเหตุการณ์และร่องรอยหลักฐานที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน และขั้นการ

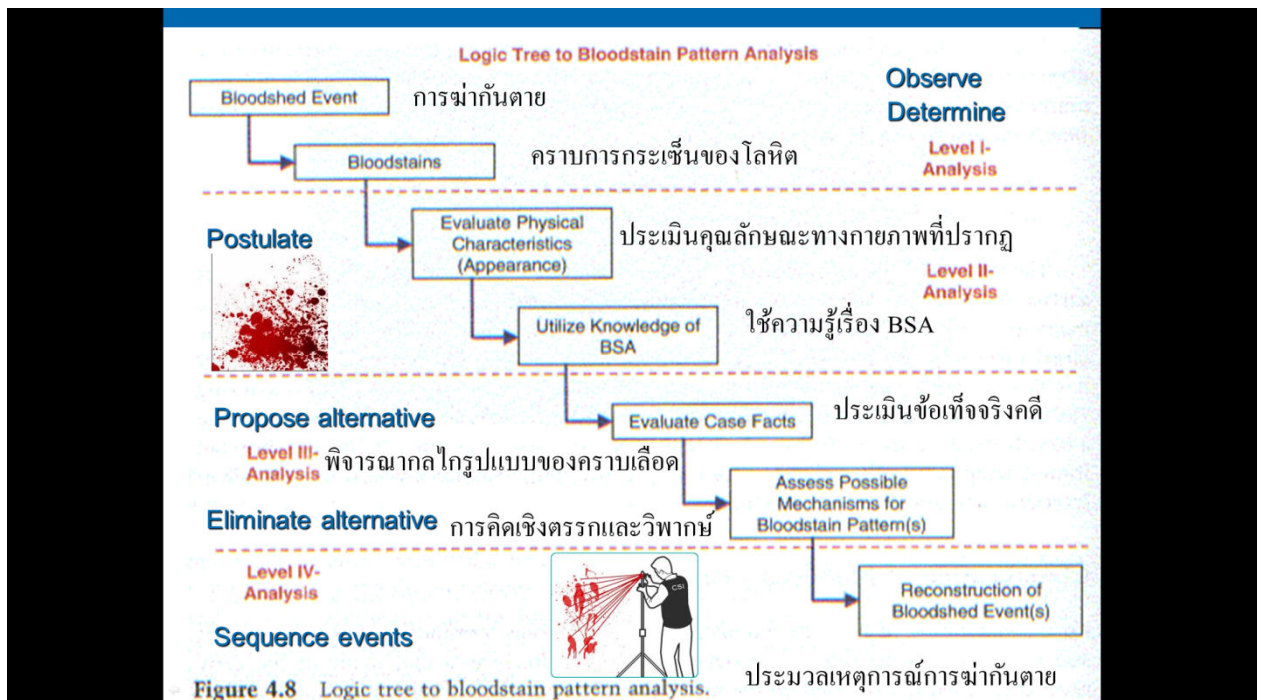

ตัดสินใจเรียนรู้ว่าการสังเกตนั้น อาจจะมีอะไรบ้างอย่างที่สามารถจะเรียนรู้ได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ส่วนระดับที่ 2 ประกอบด้วย ขั้นตอนการถือเป็นหลักฐาน เพื่อดูว่ามันมีความหมายอย่างไร ในร่องรอยของที่ถือเป็นหลักฐานหรือจากการสังเกตในคดีนั้น และขั้นเสนอตัวเลือกในการอธิบาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระดับที่ 3 คือ ขั้นตอนของการเสนอตัวเลือกในการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและระดับสุดท้ายคือ ขั้นตอนการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนกระทั่งว่าภาพนั้นสมบูรณ์ (ดูรูปที่ 2 ประกอบ)

รูปที่ 2 แสดงขั้นตอนกระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์

สำหรับตัวอย่างของกระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ (ดูรูปที่ 3 ประกอบ) ได้แก่ เมื่อมีเหตุการณ์ฆ่ากันตายในสถานที่เกิดเหตุ มีพยานหลักฐาน ได้แก่ รอยคราบกระเซ็นของโลหิตบริเวณบนพื้นและผนังห้อง กระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ จะเริ่มขึ้นตั้งแต่ การสังเกต (Observe) พยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ และร่องรอยหลักฐานที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งได้แก่ รอยคราบกระเซ็นของโลหิตบริเวณบนพื้นและผนังห้อง แล้วจึงตัดสินใจ (Determine) เรียนรู้ว่าการสังเกต รอยคราบกระเซ็นนั้น มีอะไรบ้างอย่างที่สามารถจะเรียนรู้ได้บ้าง เช่น ทิศทางของรอยกระเซ็น ปริมาณโลหิตที่กระเซ็น เป็นต้น จากนั้นก็จะเป็นการประเมินคุณลักษณะทางกายภาพของรอยคราบกระเซ็นที่ปรากฏว่าเป็นพยานหลักฐาน (Postulate) เพื่อดูว่า มันมีความหมายอย่างไรในร่องรอยที่ปรากฏเหล่านั้น โดยใช้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์คราบโลหิต แล้วจึงประเมินข้อเท็จจริงเพื่อนำเสนอตัวเลือก (Propose alternative) ในการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากกลไกรูปแบบของคราบโลหิต โดยใช้การวิเคราะห์เชิงตรรกศาสตร์ การคิดแบบเชิงใคร่ครวญ (Critical thinking) และการทดลองเพื่อการคัดแยกตัวเลือกนั้นออกมา (Eliminate alternative) จนสามารถนำไปสู่การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Sequence events) จนกระทั่งว่าภาพเหตุการณ์นั้นสมบูรณ์

รูปที่ 3 แสดงตัวอย่างของขั้นตอนกระบวนการจำลองภาพเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์
(ดัดแปลงจาก Stuart.et.al.,2005)

<http://forensic.mju.ac.th/>

4. ความเป็นพลวัตหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐาน (Evidence Dynamics)
พยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ จะต้องผ่านสิ่งต่าง ๆ ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการยอมรับพยานหลักฐาน ซึ่งได้แก่ การโยกย้ายถ่ายเท/การตกแต่งที่เกิดเหตุ (Transference/Creation the scene) การเปลี่ยนแปลงเพราะระยะเวลา (Changes due to time) การเปลี่ยนแปลงเพราะสภาพสิ่งแวดล้อม (Changes due to the environment) การเปลี่ยนแปลง การถูกทำลาย การสร้างโดยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จนถึงการยอมรับว่าสิ่งที่ค้นพบนั้นคือ พยานหลักฐาน (Recognition/Discovery that it is evidence) ดังนั้นจะเห็นว่าพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุย่อมต้องมีความเป็นพลวัตหรือไม่หยุดนิ่งอยู่ตลอดเวลา ซึ่งความเป็นพลวัตหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐาน โดยรวมจึงหมายถึง สิ่งรบกวนต่าง ๆ ที่เข้าไปเพิ่มเปลี่ยนแปลงโยกย้ายที่เข้าไปปนเปื้อนเข้าไปทำลายพยานหลักฐานหรือทำให้คุณค่าความสำคัญของพยานหลักฐานลดลงไปสามารถเกิดได้ทั้งก่อนเกิดเหตุอาชญากรรมหรือระหว่างช่วงพยานหลักฐานเริ่มสร้างหรือช่วงถูกโยกย้ายถ่ายเท โดยจะไม่หยุดผลกระทบต่อพยานหลักฐานเหล่านั้นจนกระทั่ง มันทำลายพยานหลักฐานนั้นอย่างสมบูรณ์แบบแล้ว ดังนั้น การละเลยไม่สนใจปัญหาในการแปรผลตีความพยานหลักฐานที่มีความเป็นพลวัตหรือไม่หยุดนิ่ง ก็จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ คือ ความคลาดเคลื่อนอย่างมากในการแปรผลตีความผิดพลาดได้

5. รูปแบบของความเป็นพลวัตหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐาน (Chisum and Turvey, 2000) ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่

5.1 รูปแบบที่เกิดขึ้นก่อนการค้นพบวัตถุพยาน (Pre-discovery) ซึ่งประกอบด้วย

5.1.1 การละลายภายนอกเขตเทปกั้น (The Other side of the Tape) เป็นผลกระทบจากการกำหนดขอบเขตเนื่องจากการใช้เทปกั้นที่เกิดเหตุ (The Limiting effect of crime scene tape) เช่น สายตรวจกั้นเขตตามสภาพแวดล้อมที่จำกัด หรือให้ความสนใจแต่ในเขตที่เทปกั้นเท่านั้น โดยละลายภายนอกเขตเทปกั้น ซึ่งยังอาจมีวัตถุพยานหลงเหลืออยู่ก็ได้ เป็นต้น

5.1.2 สถานที่เกิดเหตุ (The Crime scene) ในสถานที่เกิดเหตุเองก็สามารถมีความเป็นพลวัตรหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐานได้เช่นกัน เช่น การที่ผู้ตรวจสอบที่เกิดเหตุละลายไม่แยกแยะ วัตถุพยานที่มีอยู่ก่อนและขณะเกิดเหตุออกจากกันได้ ทำให้การเก็บรวบรวมวัตถุพยานนั้นไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

5.1.3 การกระทำของคนร้าย (Offender Actions) โดยการอำพรางเพื่อการป้องกันตนเองจากการถูกจับกุม เช่น การตัดนิ้วมือเหยื่อไม่ให้มีรอยลายนิ้วมือไว้ตรวจสอบ การล้างคราบเลือดหรือการกระทำที่เกิดจากจินตนาการหรือพิธีกรรมความเชื่อของผู้กระทำผิด เช่น การเปลื้องผ้าศพ การจัดทำทางศพเพื่อประจาน หรือการฉีกชำแหละศพ (postmortem mutilation) เป็นต้น

5.1.4 การกระทำของเหยื่อ (Victim Actions) เช่น ร่องรอยการต่อสู้กับคนร้าย หรือการป้องกันตัว หรือการล้างทำความสะอาดของเหยื่อเอง ซึ่งจะไปมีผลต่อคุณภาพและการปนเปื้อนของพยานหลักฐานได้ เป็นต้น

5.1.5 การถ่ายโอนซ้ำ (Secondary Transfer) เป็นการแลกเปลี่ยนพยานหลักฐานกันระหว่างวัตถุหรือตัวบุคคล เช่น การที่ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจับศพและวัตถุพยานในที่เกิดเหตุโดยไม่ใส่ถุงมือ ทำให้เกิดการปนเปื้อน ตลอดจนเกิดการถ่ายโอนวัตถุพยานซ้ำไปยังวัตถุพยานชิ้นอื่นได้ เป็นต้น

5.1.6 การกระทำของพยานหรือญาติผู้ตาย (Witnesses) ซึ่งจะไปมีผลกระทบต่อธรรมชาติหรือคุณภาพของหลักฐานได้เช่น การต้องการรักษาเกียรติผู้ตาย (victim dignity) ของพยานหรือญาติผู้ตายโดยการนำเอาพยานหลักฐานออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ หรือ จัดแต่งกายให้ศพที่เปลือยเพื่อป้องกันการรอดจาดตา เป็นต้น

5.1.7 การกระทำของสภาพอากาศหรืออุณหภูมิ (Weather/Climate) ซึ่งจะไปมีผลต่อคุณภาพของวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุได้ เช่น รอยเลือด รอยเท้าถูกทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพจากฝนหรือความร้อน เป็นต้น

5.1.8 การเน่าของศพ (Decomposition) เช่น เสื้อผ้าศพเน่ามักจะถูกละลาย การตรวจสอบอย่างละเอียดทำให้วัตถุพยานสำคัญที่ศพถูกละลายไปได้ เป็นต้น

5.1.9 การทำลายจากสัตว์จำพวกแมลง (Insect Activity) เช่น แมลงหรือมดกัดกินทำลายบริเวณบาดแผลศพทำให้การแปลผลบาดแผลที่ศพคลาดเคลื่อนไปได้ เป็นต้น

5.1.10 การรบกวนจากสัตว์ (Animal Predation) ในสถานที่เกิดเหตุเช่น สุนัขหรือหมากัดแทะศพ ทำให้ร่องรอยพยานหลักฐานถูกทำลายหรือถูกเคลื่อนย้ายที่เปลี่ยนแปลงไปได้ เป็นต้น

5.1.11 การดับเพลิงไปทำลายพยานหลักฐาน (Fire Suppression Efforts) มักเกิดจากการใช้น้ำฉีดดับเพลิงแรงดันสูง ตลอดจนการใช้สารเคมีดับเพลิง หรือ การใช้อุปกรณ์ทุบกำแพงเพื่อเข้าไปดับเพลิงที่จุดต้นเพลิง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตำแหน่งของวัตถุพยาน หรือไปทำลายเปลี่ยนแปลงรูปแบบของวัตถุพยานได้ (obliterate patterns) เช่น รูปแบบของเพลิงลุกไหม้ เป็นต้น

5.1.12 การรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Security) ได้ไม่ดีพอ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ มีหน้าที่จะต้องช่วยเหลือผู้บาดเจ็บก่อนเสมอ ซึ่งอาจจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุได้ จึงอาจทำให้เกิดการปนเปื้อนถ่ายโอนพยานหลักฐานซ้ำได้

5.2 รูปแบบที่เกิดขึ้นภายหลังการค้นพบวัตถุพยาน (Post discovery) ซึ่งประกอบด้วย

5.2.1 ความล้มเหลวในการค้นหา (Failure to search/recover) เกิดจากการค้นหาวัตถุพยานได้ไม่ละเอียดพอ หรือไม่ได้ใช้วิธีการค้นหาที่เหมาะสมกับจำนวนคนและขนาดของพื้นที่เกิดเหตุ ทำให้การเก็บรวบรวมวัตถุพยานเกิดความบกพร่องขึ้นได้

5.2.2 เจ้าหน้าที่นักเทคนิคด้านหลักฐาน/นักตรวจสถานที่เกิดเหตุ (Evidence technicians / CSIs) ซึ่งโดยปกติจะต้องเก็บรวบรวมวัตถุพยานโดยต้องไม่ไปเปลี่ยนแปลงรูปแบบของวัตถุพยานหรือไปทำให้วัตถุพยานเกิดการปนเปื้อนถ่ายโอนซ้ำ แต่บางครั้งถ้าวิธีปฏิบัติถูกละเลยหรือไม่ใส่ใจ โดยเฉพาะในช่วงของการเก็บ การบรรจุหีบห่อหรือการขนส่งวัตถุพยานไปห้องปฏิบัติการก็อาจเป็นสาเหตุให้เกิดการปนเปื้อนถ่ายโอนซ้ำได้ เช่น เก็บวัตถุพยานขนาดเล็ก (Trace Evidence) ไว้ในซองพลาสติก ทำให้เกิดไฟฟ้าสถิต หรือ มีการปนเปื้อนหรือถ่ายโอนซ้ำที่ร่างกายหรือเสื้อผ้าในระหว่างการขนย้ายเหยื่อ เป็นต้น

5.2.3 เจ้าหน้าที่ชันสูตรศพ (Coroner) หรือเจ้าหน้าที่การแพทย์ สามารถเกิดขึ้นในขั้นตอนการเก็บ การเคลื่อนย้ายศพออกจากสถานที่เกิดเหตุ หรือการนำศพใส่ในถุงใส่ศพ ซึ่งอาจไปทำลาย/เปลี่ยนแปลงรูปแบบของวัตถุพยานได้

5.2.4 การเก็บทำความสะอาดที่เกิดเหตุก่อนสิ้นสุดกระบวนการ (Premature scene cleanup) เช่น การรีบทำความสะอาดเก็บชิ้นส่วนศพที่กระจัดกระจายอยู่ตามในที่สาธารณะชน หรือเจ้าของต้องการเข้าไปเก็บกวาดสิ่งของในที่เกิดเหตุ ก่อนจะสิ้นสุดกระบวนการของการตรวจเก็บวัตถุพยาน เป็นต้น

5.2.5 การบรรจุหีบห่อและการขนส่ง (Packaging/Transportation) โดยผู้ที่ไม่มีความรู้ หรือไม่มีอำนาจตามกฎหมาย

5.2.6 การเก็บรักษาวัตถุพยาน (Storage) เช่น การที่ไม่มีสถานที่เก็บรักษาพยานหลักฐานที่เหมาะสม มั่นคงแข็งแรง ที่สามารถป้องกันการเสื่อมสภาพ การสูญหายหรือการปนเปื้อนได้ เป็นต้น

5.2.7 การตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นความบกพร่องที่เกิดจากมนุษย์ (Human Error) ที่อาจเกิดขึ้นได้เช่น การที่ไม่ใส่ถุงมือในห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์หลักฐานหรือ ในขณะที่ตรวจชันสูตรศพ เป็นต้น

5.2.8 การดำเนินการที่ยังไม่สมบูรณ์/การถูกทำลายก่อนขั้นตอนเสร็จสมบูรณ์ เช่น การทำลายวัตถุพยานโดยไม่ตั้งใจก่อนคดีจะสิ้นสุดหรือจากแฟ้มคดีค้างที่ยังหาตัวคนร้ายไม่ได้ (Cold Case)

5.2.9 การละเลยหรือการไม่แสดงห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of custody / Chain of evidence) ซึ่งอาจทำให้วัตถุพยานเกิดการสูญหาย ถูกสับเปลี่ยน ได้ในระหว่างการครอบครองพยานหลักฐาน จนอาจนำไปสู่การถูกนำขึ้นเป็นข้อโต้แย้งต่อสู้ในชั้นศาลได้

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าความเป็นพลวัตรหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐานนั้น สามารถเกิดขึ้นได้เสมอทั้งก่อน ระหว่างและภายหลังการการค้นหาวัตถุพยาน ซึ่งเกิดขึ้นจากปัจจัยที่แตกต่างกัน ทั้งที่เกิดขึ้นจากตัวของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเอง หรือเกิดจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิอากาศ

หรือเกิดจากการกระทำของสัตว์ เป็นต้น ซึ่งความเป็นพลวัตรหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐานดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของพยานหลักฐาน ตลอดจนความคลาดเคลื่อนอย่างมากในการแปลผลตีความผิดพลาดได้

บทสรุป

การจำลองภาพของอาชญากรรม โดยอ่านจากพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ หรือที่เรียกว่า Crime Scene Reconstruction มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อให้การตรวจสถานเกิดเหตุและการอ่านสถานที่เกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว จะมีผลทำให้การติดตามคดีรวดเร็วยิ่งขึ้น บางครั้งอาจถึงขั้นจับตัวผู้กระทำผิดได้ในทันที รวมถึงการช่วยตอบข้อสงสัยของคดีได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งตามหลักวิชาการแล้ว การจำลองภาพในสถานที่เกิดเหตุ นั้น ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่า เป็นการจำลองภาพอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดคลาดเคลื่อนได้ ถ้าเป็นการอ่านพยานหลักฐานโดยที่ยังไม่ได้มีผลการตรวจสอบในด้านต่าง ๆ ที่ ครบถ้วนรอบด้าน เช่น รายงานผลการตรวจชันสูตรศพ หรือรายงานผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ ฯลฯ อย่างเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว แต่ถ้าเป็นการสร้างภาพจำลองภายหลังที่ได้ผลการตรวจสอบครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านแล้ว ค่อยนำมาสร้างภาพจำลองนั้น ก็จะเพิ่มความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น หรือที่เรียกกันว่า เป็นการจำลองภาพอย่างเป็นทางการ เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุ นั้น มักจะเกิดความเป็นพลวัตรหรือไม่หยุดนิ่งของพยานหลักฐาน เกิดขึ้นเสมอ ๆ เช่น การรักษาสถานที่เกิดเหตุไม่ดีพอ การเก็บวัตถุพยานอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชา การเสื่อมสลาย/ปนเปื้อนของวัตถุพยานจากสภาพแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้พยานหลักฐานเกิดความเสียหายหรือถูกทำลาย จนส่งผลกระทบต่อกระบวนการแปลผลพยานหลักฐานเหล่านั้นได้ อันนำไปสู่ความคลาดเคลื่อนในการจำลองภาพในสถานที่เกิดเหตุได้ ในที่สุด ดังนั้น คงถึงเวลาแล้วที่นักสืบสวนคดีอาชญากรรมจะต้องควรใช้ความระมัดระวังและตระหนักถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยทุกครั้ง เมื่อต้องการสร้างภาพเหตุการณ์จำลองในสถานที่เกิดเหตุ

เอกสารอ้างอิง

- Chisum,W. Jerry and Turvey,Brent E.(2006).**Crime Reconstruction**.America : Elsevier Academic press.
- Chisum,W. Jerry and Turvey,Brent E. **Evidence Dynamics: Locard's Exchange Principle & Crime Reconstruction**. *Journal of Behavioral Profiling*, January, (2000), Vol. 1,No.1 [Online]. Available from [:http://www.profiling.org/journal/vol1_no1/jbp_ed_january2000_11.html](http://www.profiling.org/journal/vol1_no1/jbp_ed_january2000_11.html)[2014,Dec13]
- Lee , Henry C. (2001).**Crime scene investigation**. Taiwan : Central Police University Press.
- Stuart,H. James,PaulE.Kish,T.Paulette Sutton.(2005). **Principles of Bloodstain Pattern Analysis: Theory and Practice**.U.S.A.: CRC Press.
- Turvey,Brent E.(2005).**Criminal Profiling:An introduction to behavioral evidence analysis**.SecondEdition.Spain:Elsevier Academic press.

ประวัติผู้เขียน

<http://forensic.rpca.ac.th/>

ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. สฤษดิ์ สืบพงษ์ศิริ
ตำแหน่งการทำงาน อาจารย์ (สบ 3) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จังหวัดนครปฐม 73100
ประวัติการศึกษา ระดับปริญญาตรี - วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ระดับปริญญาโท - สังคมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ระดับปริญญาเอก - ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล

ประสบการณ์ในการทำงาน

- พ.ศ.2533 - 2539 ดำรงตำแหน่ง รองสารวัตรแผนกพิสูจน์หลักฐาน จังหวัดพิษณุโลก
- พ.ศ.2540 - 2550 ดำรงตำแหน่ง สารวัตรแผนกสถานที่เกิดเหตุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พ.ศ.2550 - ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ